

**Madenî ufaklık para basılması hakkında 1550 numaralı
kanun lâiyhası ve Maliye, Adliye ve Bütçe encümenleri
mazbataları**

T. C.

Başvekâet

Muamelât müdürlüğü

Sayı: 6/625

11 - III - 1933

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Madenî ufaklık para basılması hakkında Maliye vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 4 - III - 1933 toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte Yüksek huzurlarına sunulmuştur efendim.

Başvekil

İsmet

Madenî para kanunu lâiyhasına dair esbabı mucibe

Bu kanun lâiyhası ile birer liralık evrakı naktiye yerine gümüş para ve eski ufaklıklar yerine de yenilerinin tedavüle çıkarılması istihdaf edilmektedir.

Teşrinisani 1932 gayesi itibarile piyasada bulunan 163 868 000 lira kıymetindeki 33 106 968 parçadan ibaret evrakı naktiyenin 23 448 310 parçası birer liralıktır. Mezkûr bir liralıklardan çok kullanılması yüzünden kirlenmesi, yıpranması ve yırtılması sebebiyle halkımıza verdiği maddî ve sıhhî zararlar ve yeni evrakı natiye tabî ve ihracı işinde mucip olacağı güçlük ve masraflar nazarı itibare alınarak bu evrakı naktiye yerine lüzumu kadar gümüş para ikamesi ve en ufak evrakı naktiyenin beşer liralık olarak tedavülde bırakılması lüzumlu ve faideli görülmektedir.

Diğer memleketlerin bir kısmında da en ufak evrakı naktiye takriben beş lira kıymetinde olup bundan aşağı kâğıt paralar yerine kısmen gümüş ve kısmen diğer madenî ufaklıklar ikame edilmiştir.

Bundan başka Şark ve Cenup vilâyetlerimizde de gümüş paraya olan fazla temayül sebebiyle gayrikanunî bir şekilde tedavülden kaldırılmasına ve yerlerine kanunî rayiçlerle gümüş paralarımızın ikamesine imkân temin edilmiş olacaktır.

Bu itibarla azamî haddi 1715 numaralı kanunun 5 inci maddesindeki müfredata göre 24 milyon küsur liralık birer liralık evrakı naktiye miktarını tecavüz etmemek ve ihtiyaca göre basılmak şartile gümüş para çıkarılacak ve peyderpey birer liralık evrakı naktiyenin piyasadan kaldırılarak yerine kısmen ihtiyaç nisbetinde gümüş para ve kısmen de daha büyük kopürlerdeki evrakı naktiye ikame edilmiş olacaktır.

Her ne kadar Merkez bankası teşkiline müteallik 1715 numaralı kanunun 10 uncu maddesinde birer liralık evrakı naktiye yerine gümüş para ihracı istikrar kanununun neşrine talik edilmiş ise de arada geçen zamana ve bu günkü cihan vaziyetine göre istikrar kanununun tanzimi daha bir müddet gecikebileceğine ve şimdiden gümüş para darbı hususunun bu maksadı da teshil eyleyeceğine binaen mezkûr istikrar kanununa intizara mahal görülmemekte ve yine mez-

kür kanununun 11 inci maddesinde bunun haricinde para ihraç edilmeyeceği yazılı olup bundan maksat o zaman mevcut ufaklıklarla bankaya devrolunan 158 milyon küsur liralık evrakı naktiye hacmini müteceviz Hazinece para darp ve ihraç edilmeyeceğini beyan ve teahhüt olup bu lâ-yihada derpiş edilen esaslar bu hükme de münafi bulunmamaktadır.

Basılacak gümüş paralar nakit esası mahiyetinde olmayıp ufaklık mahiyetinde olacaktır.

Halbuki malûm olduğu veçhile eski meskûkâtımızda bidayeten iki mikyasa usulü cari olduğundan eski gümüş paraların madenî kıymeti itibarî kıymetinden çok az farklı idi. Gümüş fiatının ehemmiyetli bir surette sukutu altın ve gümüş fiatları arasındaki muvazeneyi ihlâl etmiş olduğuna göre eski esasat baki kaldığı zamanda dahi kendiliğinden bu tevazün haleldar olmuştu.

Filhakika peyderpey kıymeti tenezzül eden gümüşün kilosu 1921 senesinde 50 liraya kadar satılabilmekte iken bu gün kilosu takriben 20 liradan ibaret bulunmuştur.

Gümüş paranın mikyası naktolarak değil ufaklık şeklinde istimali icap ettiğine binaen diğer devletlerde de cari olduğu veçhile her parça gümüş paraya takriben kıymeti hakikiyesinin beş misli nisbetinde itibarî bir kıymet tesbiti derpiş olunmuş ve tedavülde müşkülâttaan içtinap ve itibarını muhafaza için bir taraftan kabul hadleri tahdit ve diğer cihetten Hazine ve Merkez bankasıncıca gerek tahsilde ve gerek mübadelede bilâkaydüşart kabulleri düşünülmüştür.

Taklidi kolay olan gümüş paranın nisbeten taklidi daha güç olacak şekilde basılması ve bu meydana etrafına hak veya kabartma suretile yazı yazılması ve aynı zamanda nikel paraların tırtıllı olması düşünülmektedir. Bundan başka ötedenberi gümüş paramızın 0,830 ayarında olduğu ve bu ayar az siklette çok kıymet ifade etmek lüzumu ile kabili telif bulunduğu cihetle bu ayarın muhafazası düşünülmüş ise de yuvarlak rakamla ifadesi maksadile yeni gümüş para ayarının 0,900 e iblâğı muvafık görülmüştür.

Eski gümüş paraların beynelmilel gümüş maden fiyatı üzerinden mübayaası esası kabul edildiği takdirde bu hususta muktazi madenin mühim bir kısmının memleket dahilinden temini kabil olabilecektir.

Diğer ufaklıklarımıza gelince :

Mevcut kanunlar mucibince 11,5 milyon liralık ufaklık madenî para basmak salâhiyeti mevcut bulunmasına rağmen merbut cetvelde müfredatı arzedildiği veçhile (8 572 436) lira (44) kuruş para basılmış ve bu da ihtiyaca kifayet etmiş ve hatta bunun takriben bir milyonu Merkez bankası ile Darphanede ve diğer bankalarda kalmakta bulunmuştur.

Bunların bir kısmı saltanat devrinin damgalarını havi bulunduğu gibi hepsi de eski yazı ve rakamlarla basılmıştır.

(x) (Nikel meskûkâtın tefriki için ittihaz edilecek tedabir sırasında).

Bundan başka 40 paralığa kadar olan nikellerin maden fiyatı - 1 gram halis nikelin 7 paradan fazla kıymette olduğuna göre - itibarî kıymetlerinin fevkinde bulunmaktadırlar. Bu hal bu paraların kısmen ve zaman zaman tedavülden kaçmasını icap ettirmektedir.

Bu mülahazalarla diğer ufaklıkların da tebdili düşünülmüş ve küsuratın tediyesini temin ve halk ihtiyacını teshil için ipkası münasip görülen 10 paralıkların madenî kıymeti az olmak itibarile bronz olarak basılması muvafık görülmüştür.

Mübadele için basılacak nikel ve bronz paraların haddi azamisi mevcut 8,5 milyon yerine 7 milyon olarak tesbit edilmiş ve bu miktarın ihtiyaca kifayet edebileceği anlaşılmalakta bulunmuş olduğuna ve yeni paraların da kıtaca küçüklüğü faydeli olacağı nazarı itibare alındığına binaen mübadele neticesinde ele geçirilecek madenlerin bir kısmının artacağı ve bu farkın satılabileceği anlaşılmalakta bulunmuştur.

Bu işlerin tedvirinde icap eden süratin temini ve tatbikatta müşkülât ve teahhurata meydan kalmaması mülahazasıyla bu işlerin muhasebe umumiye ve münakasa kanunları ahkâmından istisnası için lâ-yihaya hususî hükümler vazedilmiş ve Darphane ile alelûmum Devlet ve posta pullarını ve diğer kıymetli evrakı basmakta bulunan ve Darphanenin mütemmim bir kısmını teşkil eden Damga matbaasının merkezi Hükûmete naklindeki lüzum ve zaruret göz önüne alınarak bu işin icap etti-receği masraflar da dahil olduğu halde yapılacak tediyatın mübadele hasılatından temini ve baki-

yesinin de takip edilen gaye paranın ıslahından ibaret bulunması sebebiyle kâmilen Merkez banka-sındaki evrakı naktiye karşılığı olan Hazine bonolarının itfasına hasrı zarurî görülmüştür.

Hulâsa: Gerek gümüş ve gerek nikel ve bronz paraların darp ve mübadelesi için vukubulacak masraflarla mezkûr tesis ve nakil masraflarının ve bu meyanda 8,5 milyon liralık ufaklık yerine 7 milyon liralık ufaklık ikamesi suretile arada husule gelecek 1,5 milyon lira farkın tedavüle çıkarılacak gümüş paraların itibarî kıymetinin azamî % 40 ı ile ve nikel ve bronz fazlasının satış bedelile kabili temin olabileceği tahmin edilmekte ve bu sebeple tedavüle çıkarılacak gümüş paraların % 60 ının 1715 numaralı kanunun 5 inci maddesinde yazılı Hazine bonolarının itfasına tahsisi lâyhada derpiş olunmaktadır. Yalnız muameleye başlarken gerek maden mübayaası ve gerek tesisat için müşkülâta mahal kalmamasını teminen Hazinece bilâhare istirdat edilmek üzere 500 000 liraya kadar bu iş için avans mahiyetinde sarfiyatta bulunulabilmesi için salâhiyet talebi zarurî görülmüştür.

Mübadelenin tesrii ve teshili ve eski paraların tedavülden kaldırılmasının temini maksadile lâyi-haya cezaî müeyyedeler vazedilmiştir.

Maruz esbap ve mülâhazatla tanzim kılınan merbut lâyiha takdim kılındı.

Tedavüldeki nikel ve mahlut ve bronz meskûkât

		Halis nikel					
Lira	K.	Kilo	Beheri gr.	Parça adedi	Cinsi		
3 620 372	75	144 814 910	10	14 481 491	Yirmi beş kuruşluk		
199 568	43	119 741 658	6	19 956 943	Bir kuruşluk		
343 966	67	275 173 336	4	68 793 334	Yirmi paralık		
295 466		313 193 960	2,65	118 186 400	On paralık		
118 000		165 200	1,75	94 400 000	Beş paralık		
4 557 374	85	1 018 123 864		315 818 168			
				Mahlût nikel		% 25 nikel	
						% 75 bakır	
258 963	97	165 378 382		25 896 397	Bir kuruşluk		
131	72	139 623		52 688	On paralık		
259 095	69	155 518 005		25 949 085			
				Bronz - Alüminyum		% 91 - 95 bakır	
						% 9 - 8,5 Alüminyum	
1 994 462	20	149 584 665	7,5	19 944 622	On kuruşluk		
1 446 786	55	115 742 924	4	28 935 731	Beş kuruşluk		
294 717	15	23 577 372	2	11 788 686	Yüz paralık		
3 735 965	90	288 904 961		60 669 039			

Umumi sıklet

Kilo		
1 018 123 864		Halis nikel
155 518 005		Mahlût nikel
288 904 961		Bronz
1 462 546 830		

T. B. M. M.
Maliye encümeni
Karar No. 33
Esas No. 1/550

29 - IV - 1933

Yüksek Reisliğe

Madenî ufaklık para basılması hakkında Maliye vekâletince hazırlanıp Başvekâletin 11-III-1933 tarih ve 6/625 numaralı tezkerelerile Büyük Meclise takdim kılınan kanun lâiyhası; encümenimizce Maliye vekili Mustafa Abdülhalik Beyefendi hazır olduğu halde tetkik ve müzakere olundu:

Bu kanun lâiyhasile birer liralık evrakı naktiye yerine gümüş para ve eski ufaklıklar yerine de yenilerinin tedavüle çıkarılması istihdaf edilmektedir. Kanun lâiyhasının esaslı faydaları ihtiva etmekte olduğu yapılan tetkik neticesi anlaşılmıştır.

1 - Bu faydalardan en mühimmi Devletin Cümhuriyet merkez bankasına hususî kanuni le borçlandığı miktarın 16 küsür milyon lira derecesinde azalmış olmasıdır. Filhakika tedavülde 24 milyon raddesinde olan birer liralık evrakı naktiye yüzde otuza yaklaşan bir masrafla gümüş mukabilinde tedavülden çekilince bunun yüzde yetmiş olan 16 küsür milyon liralık evrakı naktiye cümhuriyet merkez bankasına verilen evrakı naktiye karşılığı Hazine bonolarının itfasına hasredileceğinden Devlet borcundan 16 küsür milyon lira inmiş bulunacaktır.

Çünkü gümüş paraların merkez bankasile bir alâkası olmayıp Hazinesinin kabul etmesile kıymetini muhafaza edecektir.

II - Devlet, Cümhuriyet merkez bankasına tedavüldeki evrakı naktiyeye karşılık olarak verdiği Hazine bonoları için her sene yüzde bir faiz vermektedir. Gümüş para ihracı sayesinde ödenecek olan 16 küsür milyon liralık Hazine bonosunun faizinden tasarruf edilmiş olacaktır.

III - Merkez bankası istikrar yapacağı zaman tedavüldeki banknotlara mukabil muayyen bir nisbette altın tedarik etmek zaruretindedir. Halbuki 24 milyon birer liralık gümüşle tebdil edildiğinde bu tebdil ufaklık mahiyetinde olduğundan altın karşılığa muhtaç olmayacaktır. Şu halde istikrar, 158 milyon lira yerine 24 milyon noksanile 134 milyon liraya altın karşılık tedariki suretile mümkün olacaktır ki bu suretle istikrar hem kolaylaştırılmış hem de yakınlaştırılmış olacaktır.

Birer liralık evrakı naktiyenin gümüşle tebdilindeki sıhhi zaruret ve fayda ise aşikârdır.

Diğer ufaklıklar hakkında esbabı mucibe lâiyhasında izah edilen noktalar encümenimizce tasvip edilmiş ve bu meyanda Darphane ile Damga matbaasının Devlet merkezine nakli ve bu işler için beş yüz bin lira derecesinde avans mahiyetinde sarfiyatta bulunulması muvafık görülmüştür.

Maddelerin müzakeresine geçilerek:

Birinci madde aynen kabul edilmiştir.

İkinci, üçüncü, dördüncü maddeler aynen kabul edilmiştir.

Beşinci maddenin ikinci fıkrasındaki ibraz kelimesi - bu kelimenin evrakı naktiye, çek polişe gibi kıymetli kâğıtlar için kullanılmakta olmasına binaen - « getirilecek » kelimesile değiştirilmiştir.

Altıncı madde aynen kabul edilmiştir.

Memleket dahilindeki gümüş paraların beynelmilel piyasaya göre madenî fiatile alınmasına dair olan yedinci madde aynen kabul edilmiştir.

Ancak bu mübayaayı kolaylaştırmak için gümüşün yalnız satın almak suretile değil, tayin edilecek fiat üzerinden Devlet alacaklarına mahsuben kabulüne mezuniyet verilmesi muvafık görülmüş ve lâiyhaya bir muvakkat madde ilâve olunmuştur.

Sekizinci madde aynen kabul edilmiştir.

Dokuzuncu madde cezaî hükümleri ihtiva ettiğinden Adliye encümenince de müzakeresi lüzumu tezekkür kılınmıştır.

Onuncu maddenin birinci fıkrası bu kanuna ait muamelât, mübayaat ve sarfiyatın muhasebei umumiyeye, münakasa, müzayedeye ve ithalât kanunlarına tâbi olmamasına dairdir. Encümenimiz bu

salâhiyetin dahilden alınacak gümüşler için istimalini, hariçten alınacak gümüşler için mezkûr kanunlar hükmünün tatbikını tasvip etmiş ve maddeyi buna göre tadil etmiştir.

Müteakip maddeler aynen kabul edilmiştir. Yeni ufaklık paraların santim esasına göre basılması encümenimizce derpiş edilmiştir. Ancak lâyiha'nın dördüncü maddesinde on paralık 25 santim tabiri kullanılması ve onuncu maddenin ikinci fıkrasında basılacak paraların evsafı sairesini tesbit için Maliye vekâletine mezuniyet verilmiş olması bu maksadı temin edeceğinden ayrıca bir tadile lüzum görülmemiştir.

Yukarıda arzedildiği veçhile Adliye ve Bütçe encümenlerince tezekkür kılınmak üzere Yüksek Reisliğe arzına karar verildi.

Maliye E. Reisi Na.	M. M.	Kâ.	Aza	Aza	Aza
Bayazıt	Bayazıt	Isparta	İstanbul	Balıkesir	Balıkesir
<i>İhsan</i>	<i>İhsan</i>	<i>Kemal Turan</i>	<i>Hamdi M.</i>	<i>Perteve</i>	<i>Enver</i>
Aza	Aza				
İzmir	Kastamonu				
<i>Kâmil</i>	<i>Refik</i>				

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Adliye encümeni
Karar No. 21
Esas No. 1/550

8 - V - 1933

Yüksek Reisliğe

Madenî ufaklık para basılması hakkında Maliye vekâletince hazırlanıp Başvekâletin 11-III-1933 tarih ve 6/625 numaralı tezkeresile Adliye encümenine havale edilen kanun lâyihası Maliye encümeninin lâyihadaki tadilâtı ve esbabı mucibe mazbatasile birlikte Maliye vekili Abdülhalik Beyin huzurile tetkik ve müzakere olundu:

Hükümetin esbabı mucibe lâyihasile Vekil Beyin izahatına göre bir liralık evrakı naktiye yerine gümüş para ve tedavül etmekte olan eski ufak paraların yerine yenilerinin çıkarılmasına dair olan bu kanun lâyihası temin edeceği faydalar itibarile encümenimizce de esas itibarile kabul edilmiştir.

Lâyiha'nın maddeleri üzerinde encümen havi oldukları hükümlerin vuzuhla ifadesi maksadile yazılış tarzında bazı değişikliklerle cezaî hükmü gösteren maddeyi yeniden kaleme almıştır.

Teklif lâyihasının birinci maddesinin son fıkrası gümüş para miktarına ait olmasına binaen bu fıkra maddenin gümüş para basmağa salâhiyet veren birinci fıkranın sonuna geçirilmiştir.

Maliye encümenince değiştirilen beşinci maddenin birinci fıkrasındaki mübadele maksadile getirilen madenî paraların malsandıklarile Cümhuriyet merkez bankası merkez ve şubelerince kabul edileceğine dair hüküm bunların en az haddi gösterilerek ayrı bir fıkra halinde yazılmıştır.

Lâyiha'nın cezaî müeyyidesini gösteren 9 uncu maddesinde memnuiyet hükümleri maddenin birinci fıkrasında tesbit edilmiş ve diğer fıkralarda da memnuiyet hilâfına hareket edenlerin kullandıkları paralar zaptedilerek bu bapta tanzim olunacak zabıt varakalarile sulh mahkemelerine sevkedilmeleri tensip olunmuş ve memnu addedilen itibarî kıymetleri haricinde bir fiatle parayı kullanmakla tedavülden kaldırılmış parayı sürmek fiillerinin cezaları ayrı ayrı tesbit edilmiştir. Bunlardan birincisinin yalnız para cezasile tecziye edilmesi ve hükmolunan para cezasının infazında zaptedilen paranın da mahsubu esası kabul olunmuş ve ikinci hal tedavülden kaldırılmış bir parayı sürmek suretile failin hareketi daha ağır zarar tevhit ettiğinden tertip olunacak cezanın para cezasile beraber hapsen de mahkûm edilmesi muvafık görülmüştür. Zaptolunan paranın mu-

saderesine de hüküm verilmesi maddede gösterilmiştir.

Lâyiha'nın yapılan tadilatla kabulüne encümenimizce ittifakla karar verilmiş olmakla havale mucibince Bütçe encümenine tevdi olunmak üzere Yüksek Reisliğe takdim kılınır.

Ad. E. Reisi Na.	M. M.	Kâ.	Aza	Aza	Aza
M. M. Kocaeli	Kocaeli	Yozgat	Erzincan	Kayseri	Trabzon
<i>Salâhattin</i>		<i>A. Hamdi</i>	<i>Abdülhak</i>	<i>S. Azmi</i>	<i>Raif</i>
Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	
Konya	Kocaeli	Kars	Konya	Balıkesir	
<i>S. Sırrı</i>	<i>Ragıp</i>	<i>Nazif</i>	<i>T. Fikret</i>	<i>Vusfi</i>	

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
M. No. 152
Esas No. 1/550

27 - V - 1933

Yüksek Reisliğe

Madenî ufaklık para basılması hakkında Maliye vekâletince hazırlanıp Başvekâletin 11 - III - 1933 tarih ve 6/625 numaralı tezkeresile Meclisi Âliye takdim kılınan kanun lâyihası Maliye ve Adliye encümenlerinin bu baptaki mazbatalarile birlikte encümenimize havale edilmekle Maliye vekili Beyin huzuruna tetkik ve müzakere olundu:

Gümüşün altın gibi mübadele vasıtası olarak kullanılması hakkında büyük malî merkezlerde mevcut cereyanlar henüz müsbet bir şekil alamamıştır. Bu meselenin yakın zamanlarda milletler arasında vukubulacak görüşmelerde mevzu bahis edilmesi ihtimal dahilindedir.

Bu itibarla gümüşün şimdi olduğu gibi yalnız ufaklık olarak mı tedavül etmesi, yoksa hem ufaklık ve hem de doğrudan doğruya yani altına istinat etmeksizin para olarak ta tedavülü tecviz edilmesi şıklarından ikinci şıkkın tercihi halinde madenî kıymetle tedavül fiyatı arasındaki nisbette umumî olmak üzere kaide halinde teayyün etmeden (24) milyon lira gibi büyük bir miktarın yalnız ufaklık olarak tedavüle çıkarılmasını ve buna mukabil bir liralıkların tamamen imhasını kararlaştırmak zamanı henüz gelmemiştir.

Diğer cihetten imparatorluk zamanında ufaklık olarak tedavül etmek üzere çıkarılmış olan gümüş mecdiye ve aksamının henüz tedavülünü refeden bir kanun olmadığı gibi bizden ayrılan memleketlerle müşterek bir para olmasından naşi o memleketlere civar bazı vilâyetler ahalisi alış veriş işlerinde hâlâ kağıt para yerine mecdiye ve aksamını kullanmağı adet edinmiş olduklarından bu gün için madenî kıymetinden başka bir mahiyeti kalmayan eski meskûkât hariçten memleketimize mütemadiyen girmekte ve halkımızın zararına olarak ekseriyetle spekülasyon yapılmaktadır.

Bir taraftan o vilâyetlerin madenî para üzerindeki itiyat ve ihtiyaçlarını karşılamak, diğer taraftan eski mecdiye ve aksamını tedavülden kaldırmak maksadile mukabilinde o kadar evrakı naktiyeyi tedavülden çıkarmak şartile ve mücerret ufaklık mahiyetinde kullanmak üzere ilk tertip olarak altı milyon liralık gümüş para ihraç edilmesi ve birinci tertip ikmal edildikten sonra halkın^{ın} rağbetine ve umumî vaziyete göre ikinci tertibe geçebilmek için de diğer altı milyonun ihraç için Maliye vekâletine salâhiyet verilmiştir. Lâyiha'nın birinci maddesi bu maksada göre tadilen kabul edilmiştir.

Lâyiha'nın 2 ve 4 üncü maddeleri Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

Teklif lâyihasının 3 üncü maddesinde, nikel paraların halis nikelden imali esası mevcut olup nikel pulların memleket dahilinde izabe ve imalini teshil maksadile bunların yüzde yetmiş beş nikel ve yüzde yirmi beş bakır mahlûtundan imali muvafık olacağı hakkında Hükümet tarafından encümenimize vukubulan teklif muvafık görülerek madde bu şekilde tadil edilmiştir.

Beşinci madde Adliye encümeninin tadil ettiği şekilde ve 6, 7 ve 8 inci maddeler aynen kabul edilmiştir.

Adliye encümenince tadil edilen 9 uncu maddede tedavülden kaldırılan eski madeni paraları sürmek isteyenler hakkında kabul edilen hapis cezasının yalnız tedavülden kaldırılacak olan gümüş paralara hasrı muvafık görülerek maddenin son fıkrası ona göre tadil edilmiştir.

Lâyihanın 10, 11, 12, 13 ve 14 üncü maddelerile Maliye encümenince tedvin olunan muvakkat madde aynen kabul edilmiş olmakla Heyeti umumiyenin tasdikına arz olunur.

Reis	Reisvekili	Aza	Aza	Aza	Aza
Gümüşane	Konya	Aksaray	Çorum	Elâziz	Erzurum
<i>H. Fehmi</i>		<i>A. Süreyya</i>	<i>Mustafa</i>	<i>H. Tahsin</i>	<i>Asım</i>
Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza
Giresun	Erzurum	Isparta	Kayseri	Kırklareli	Şıvas
<i>Kâzım</i>	<i>Aziz</i>	<i>Mükerrem</i>	<i>A. Hilmi</i>	<i>M. Nahit</i>	<i>M. Remzi</i>

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Madenî ufaklık para kanunu lâyihası

MADDE 1 — 11 haziran 1930 tarihli ve 1715 numaralı kanunun beşinci maddesi mucibince Cümhuriyet merkez bankasının uhdesine geçen evrakı naktiyeden 24 591 218 adet bir liralık kupürlerin tedavülden kaldırılması için 1715 numaralı kanunun 10 uncu maddesinde yazılı (İstikrar kanunu) na intizar etmeksizin azamî bu miktara kadar gümüş para çıkarmağa ve 12 şubat 1340 ve 16 nisan 1341 ve 12 şubat 1928 tarihli 411, 624 ve 1207 numaralı kanunlarla tedavüle çıkarılmasına mezuniyet verilen on milyon liralık 100 paralık, 5 ve 10 kuruşluk bronz ve 25 kuruşluk nikel meskûkâtın ve 1326 senesi muvazenei umumiye kanununun 10 uncu maddesi ile 2 şubat 1332 tarihli kanunun hükümlerine göre tedavüle çıkarılmasına salâhiyet verilen 1,5 milyon liralık 5, 10, 20 ve 40 paralık nikel paraların yerine en çok yedi milyon liralık nikel ve bronz para bastırmağa Maliye vekâleti mezundur.

Ancak 12 milyon liradan fazla basılacak gümüş para miktarı Maliye vekâletile Merkez bankası arasında kararlaştırılır.

MADDE 2 — Bastırılacak gümüş paraların evsafı şöyle olacaktır:

	Ayarı	Sıkleti Gram	Sıklet ve ayar toleransı binde
100 kuruşluk	0,900	12	<u>+</u> 3
50 »	0,900	6	<u>+</u> 3
25 »	0,900	3	<u>+</u> 3

MADDE 3 — Nikel paraların evsafı şöyle olacaktır:

10 kuruşluk halis nikel	6	<u>+</u> 1
5 » » »	4	<u>+</u> 1
1 » » »	2,5	<u>+</u> 1

MALİYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

Madenî ufaklık para kanunu lâyihası

MADDE 1 — Hükümetin teklifi aynen

MADDE 2 — Hükümetin teklifi aynen

MADDE 3 — Hükümetin teklifi aynen

ADLIYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

Madenî ufaklık para kanunu lâyihası

MADDE 1 — 11 haziran 1930 tarih ve 1115 numaralı kanunun 5 inci maddesi mucibince Cümhuriyet merkez bankasının uhdesine geçen evrakı naktiyeden 24 591 218 adet bir liralık kupürlerin tedavülden kaldırılması için mezkûr kanunun 10 uncu maddesinde yazılı « istikrar kanun» u beklenilmeksizin en fazla bu miktara kadar gümüş para çıkarmağa Maliye vekâleti mezundur. Anck on iki milyon liradan fazla basılacak gümüş para miktarı Maliye vekâletile Cümhuriyet merkez bankası, arasında kararlaştırılır.

12 şubat 1340 ve 16 nisan 1341 ve 12 şubat 1928 tarihli 411, 624 ve 1207 numaralı kanunlarla tedavüle çıkarılmasına mezuniyet verilen on milyon liralık yüz paralık ve beş ve on kuruşluk bronz ve yirmi beş kuruşluk nikel meskûkâtın ve 1326 senesi muvazenei umumiye kanununun 10 uncu maddesile 2 şubat 1932 tarihli kanunun hükümlerine göre tedavüle çıkarılmasına salâhiyet verilen bir buçuk milyon liralık 5, 10, 20 ve 40 paralık nikel paraların yerine en çok yedi milyon liralık nikel ve bronz para basmağa Maliye vekâleti mezundur.

MADDE 2 — Hükûmetin teklifi aynen

MADDE 3 — Hükûmetin teklifi aynen

BÜTÇE ENCÜMENİNİN TADİLİ

MADDE 1 — 11 haziran 1930 tarih ve 1715 numaralı kanunun beşinci maddesi mucibince Cümhuriyet merkez bankasının uhdesine geçen evrakı naktiyeden 24, 591, 218 adet bir liralık kupürlerin tedavülden kaldırılması için mezkûr kanunun onuncu maddesinde yazılı (istikrar kanunu) beklenilmeksizin altı milyonu şimdiden ve diğer altı milyonu lüzum görüldüğü zaman bastırılmak üzere on iki milyon gümüş para çıkarmağa Maliye vekâleti mezundur.

12 şubat 1207 ve 16 nisan 1341 ve 4 şubat 1928 tarih ve 411, 624, 1027 numaralı kanunlarla tedavüle çıkarılmasına mezuniyet verilen on milyon liralık yüz paralık ve beş ve on kuruşluk bronz ve yirmi beş kuruşluk nikel meskûkâtın ve 1326 senesi muvazenei umumiye kanununun onuncu maddesile 2 şubat 1332 tarihli kanun hükümlerine göre tedavüle çıkarılmasına salâhiyet verilen bir milyon liralık beş, on, yirmi ve kırk paralık nikel paraların yerine en çok yedi milyon liralık nikel ve bronz para basmak için Maliye vekâletine mezuniyet verilmiştir.

MADDE 2 — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Nikel paraların evsafı şöyle olacaktır :

Halitası: (Nikel) 0,75 - (bakır) 0,25.

	Sikleti Gram		Siklet ve ayar tole- ransı binde
10 kuruşluk	6	+	1
5 »	4	+	1
1 »	2,5	+	1

MADDE 4 — Bronz meskûkât 10 paralık diğ-
er tâbirle 25 santimlik şöyle olacaktır:

	Halitası	Sıkleti Gram	Sıklet ve halite tole- ranı yüzde
Alüminyum	0,100		
Nakır	0,850	2	1
Mevaddı ecnebiye	0,050		

MADDE 5 — Gümüş para için kabul haddi 20 lira, 10 ve 5 kuruşluk nikel para için 5 lira ve 1 kuruşluk nikel para için de 1 lira ve bronz için de 25 kuruştur.

Malsandıklarına ve Cümhuriyet merkez bankası merkez ve şubelerine tediye makamında veya mübadele maksadile ibraz edilecek gümüş, nikel ve bronz paraların miktarı ne olursa olsun kabul edilir.

Mübadele maksadile arzedilen paranın asgarî haddi her nevi meskûkât için beş liradır.

Şu kadar ki Merkez bankasında bu suretle toplanacak madenî meskûkâtın bir milyon liralıktan ziyadesi Hazine alacaklı hesabının karşılığı olarak kalacak ve tekrar tedavüle vaz edilme-
yen miktar nisbetinde mezkûr hesabı cari bakiyesi mevkuf kalacaktır.

MADDE 6 — Delinmiş, kesilmiş, zımbalanmış, kulp takılmış ve her ne suretle olursa olsun aslı şekilleri değiştirilmiş paralar kanunî vasıflarını ve tedavül kabiliyetlerini kaybederler.

Hiç bir alacaklı bu nevi bir parayı kabule icbar edilemez. Ancak tedavül neticesinde aşınmış, yazıları ve şekilleri silinmiş paralar sıhatlerinde şüphe tevlit edecek derecede bozulmuş olmadıkça malsandıkları ve Hazineye devredilmek üzere Cümhuriyet merkez bankası tarafından kabul edilir. Fakat tekrar tedavüle çıkarılamaz.

MADDE 7 — Basılacak gümüş paralar için yeniden mübayaası icap eden madenler tercihan memleket dahilinde olmak üzere beynelmilel piyasa fiatine göre Maliye vekâletince tesbit edilen fiatlarla satın alınır. Elyevm kanunî sikke mahiyetini haiz gümüş paralarla 12 şubat 1340/1924 tarihli kanunun dördüncü maddesi mucibince tedavül kıymetini haiz olan gümüş ve gü-

MADDE 4 — Hükûmetin teklifi aynen

MADDE 5 — Gümüş para için kabul haddi 20 lira, 10 ve 5 kuruşluk nikel para için 5 lira ve 1 kuruşluk nikel para için de 1 lira ve bronz için de 25 kuruştur.

Malsandıklarına ve Cümhuriyet merkez bankası merkez ve şubelerine tediye makamında veya mübadele maksadile getirilecek gümüş, nikel ve bronz paraların miktarı ne olursa olsun kabul edilir.

Mübadele maksadile arzedilen paranın asgarî haddi her nevi meskûkât için beş liradır.

Şu kadar ki merkez bankasında bu suretle toplanacak madenî meskûkâtın bir milyon liralıktan ziyadesi Hazine alacaklı hesabının karşılığı olarak kalacak ve tekrar tedavüle vaz edilme-
yen miktar nisbetinde mezkûr hesabı cari bakiyesi mevkuf kalacaktır.

MADDE 6 — Hükûmetin teklifi aynen

MADDE 7 — Hükûmetin teklifi aynen

MADDE 4 — Hükümetin teklifi aynen

MADDE 4 — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5 — Gümüş para için kabul haddi yirmi ve on beş kuruşluk nikel para için beş ve bir kuruşluk nikel para için de bir lira ve bronz para için yirmi beş kuruştur.

MADDE 5 — Adliye encümeninin tadili ve hile kabul edilmiştir.

Malsandıklarına ve Cümhuriyet merkez bankası merkez ve şubelerine tediye makamında getirilecek gümüş, nikel ve bronz paraların miktarı ne kadar olursa olsun kabul edilir.

Mübadele için malsandıklarile Cümhuriyet merkez bankası merkez ve şubelerine getirilecek madeni para beş liradan aşağı olmamak üzere kabul edilerek değiştirilir.

Şu kadar ki Merkez bankasında bu suretle toplanacak madeni meskûkâtın bir milyon liralıktan ziyadesi Hazine alacaklı hesabının karşılığı olarak kalacak ve tekrar tedavüle vazedilmeyen miktar nisbetinde mezkûr hesabı cari bakiyesi mevkufl kalacaktır.

MADDE 6 — Hükümetin teklifi aynen

MADDE 6 — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7 — Hükümetin teklifi aynen

MADDE 7 — Aynen kabul edilmiştir.

müşlü paralar dahi birinci fıkradaki esas daire-
sinde madenî fiatlarla mübayaa edilir.

MADDE 8 — Birinci maddede yazılı parala-
rın tedavülde bulunan her hangi nevi madenî pa-
rının yerini tutmağa kâfi gelecek nisbette yeni
para ihzar edilerek tedavül ve mübadeleye arz-
dildikçe o neve tekabül eden eski madenî para-
ların tayin ve ilân edilecek tarihten itibaren bir
sene hitamında tedavülü memnu olduğu Maliye
vekâletince ilân olunur. Ancak bu müddetin
inkızasından itibaren müteakıp bir sene içinde
malsandıklarına ve Hazineye devredilmek üze-
re Merkez bankası ve şubelerine vuku bulacak
tediyatta bu paralar kabul edilir.

MADDE 9 — İşbu kanunla tedavüle çıkarıl-
an paraların itibari kıymetleri haricinde bir fi-
atle ve tedavülden kaldırılmış olan eski madenî
paraların da her hangi bir fiatle vasıtai müba-
dele olarak istimali memnudur.

Bu memnuiyet hilâfında hareket edenler is-
timal ettikleri paralar musadere edilmekle bera-
ber yirmi misli para cezasile ve bu cezayı para
ile ödemedikleri takdirde her yüz kuruş ve ke-
sirlerine mukabil birer gün hapis cezasına mah-
kûm olurlar. Tekerrürü halinde bu cezalar iki
misline çıkarılır.

MADDE 10 — Bu kanunda yazılı muamelât,
mubayaat, ve sarfiyat muhasebei umumiye, mü-
nakasa, müzayede ve ihalât kanunlarına tâbi
değildir.

Basılacak paraların evsafı sairesi Maliye ve-
kâletince tesbit edilir.

MADDE 11 — Bu kanunun tatbikına müte-
allik bilûmum muamelât darphanenin mütedavil
sermaye hesabından tedvir ve bu hususta muk-
tazi makina, alât ve edevat bedellerile darp-
hane ve damga matbaasının Hükûmet merkezi-

MADDE 8 — Hükûmetin teklifi aynen

MADDE 9 — Hükûmetin teklifi aynen

MADDE 10 — Hükûmetin teklifi aynen

MADDE 11 — Hükûmetin teklifi aynen

MADDE 8 — Hükümetin teklifi aynen

MADDE 9 — Bu kanunla tedavüle çıkarılan paraların itibarî kıymetleri haricinde bir fiatla veya tedavülden kaldırılmış olan eski madeni paraların her hangi bir fiatla mübadele vasıtası olarak kullanılması memnudur.

Bu memnuiyet hilâfında hareket edenlerin kullandıkları paralar zaptedilerek tanzim olunacak zabıt varakasile sulh mahkemesine sevkolunur.

Mahkemece itibarî kıymetlerinin haricinde bir fiatla parayı kullananlar hakkında bir liradan aşağı olmamak üzere kullanılan paranın yirmi misli ağır para cezası alınmasına hükmolunur. Zaptedilen para da hükmolunan cezanın infazında mahsup edilir.

Tedavülden kaldırılmış parayı sürmek isteyenler hakkında da bu paraların musaderesile beraber bir ay kadar hapis ve beş liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm edilir.

MADDE 10 — Hükümetin teklifi aynen**MADDE 11 — Hükümetin teklifi aynen****MADDE 8 — Aynen kabul edilmiştir.**

MADDE 9 — Bu kanunla tedavüle çıkarılan paraların itibarî kıymetleri haricinde bir fiatla veya tedavülden kaldırılmış olan eski madeni paraların her hangi bir fiatla mübadele vasıtası olarak kullanılması memnudur.

Bu memnuiyet hilâfında hareket edenlerin kullandıkları paralar zaptedilerek tanzim olunacak zabıt varakasile sulh mahkemesine sevkolunur.

Mahkemece itibarî kıymetlerinin haricinde bir fiatla parayı kullananlar hakkında bir liradan aşağı olmamak üzere kullanılan paranın yirmi misli ağır para cezası alınmasına hükmolunur. Zaptedilen para da hükmolunan cezanın infazında mahsup edilir.

Tedavülden kaldırılmış gümüş parayı sürmek isteyenler hakkında da bu paraların musaderesile beraber bir aya kadar hapis ve beş liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası tatbik edilir.

Tedavülden kaldırılan diğer ufaklıkları sürmek isteyenler beş liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm edilir.

MADDE 10 — Aynen kabul edilmiştir**MADDE 11 — Aynen kabul edilmiştir.**

ne naklile tesisi için sarfedilecek mebalig̃ dahi bu hesaptan tesviye olunur.

Darphanece basılacak gümüş paralar kâmi-
len merkez bankasına tevdi ve piyasadan çeki-
lecek evrakı naktiye mukabilinde piyasaya çika-
rılır. Banyaka tevdi edilecek gümüş paraların
itibari kıymetinin % 40 ı bu kanunun tatbikinē
müteallik masrafların karşılığı olarak Hazinesin
alacaklı hesabı carisi matlubuna geçirilir ve
% 60 ı 1715 numaralı kanunun beşinci maddesi
mucibince bankaya verilmiş olan Hazine tah-
villerinin itfasına tahsis olunur.

Mübadele hitamında artacak paradan yüz
bin lirası darphanenin ve damga matbaasının mü-
tedavil sermayesine ve mütebakisi yine mez-
kür tahvillerin imhasına tahsis edilir.

MADDE 12 — Maliye vekâleti bu kanunun
tatbikatına başlanmasını teminen beş yüz bin
lira kadar avans verebilir.

MADDE 13 — Bu kanun neşri tarihinde mu-
teberdir.

MADDE 14 — Bu kanunu icraya Adliye ve
Maliye vekilleri memurdur.

4 - III - 1933

Bş. V.	Ađ. V.	M. M. V.	Da. V.
İsmet	Yusuf Kemal	Zekâi	Ş. Kaya
Ha. V. V.	Mal. V.	Mf. V.	
Ş. Kaya	M. Abdülhalik	Dr. Reşit Galip	
Na. V.	İk. V.	S. İ. M. V.	
Hilmi	M. Celâl	Dr. Refik	
G. İ. V.	Zr. V.		
	Muhlis		

MADDE 12 — Hükümetin teklifi aynen

MADDE 13 — Hükümetin teklifi aynen

Muvakkat madde — Hükümetin tayin edece-
ği fiyat üzerinden eski gümüş meskûkâtı Devlet
alacaklarına mahsuben kabul etmeğe Maliye
vekâleti mezundur.

MADDE 14 — Hükümetin teklifi aynen

MADDE 12 — Hükümetin teklifi aynen

MADDE 12 — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 13 — Hükümetin teklifi aynen

MADDE 13 — Aynen kabul edilmiştir.

Muvakkat madde — Maliye encümeninin
teklifi aynen

Muvakkat madde — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 14 — Hükümetin teklifi aynen

MADDE 14 — Bu kanunun hükümlerini ic-
raya Adliye ve Maliye vekilleri memurdur.

